

MAGYAR GERONTOLÓGIA

16. ÉVFOLYAM KONFERENCIA KÜLÖNSZÁM

2024. 16. évf. Konferencia Különszám

On-line verzió: ISSN 2062-3690

[www.https://ojs.lib.unideb.hu/gerontologia](https://ojs.lib.unideb.hu/gerontologia)

-TUDOMÁNYNÉPSZERŰSÍTŐ-

„Női karrier korhatár nélkül”/4

Beszámoló a Magyar Női Karrierfejlesztési Szövetség (MNKSZ) Szekciójában elhangzott előadásokról

A nők szerepe a demenciával élő családtagok otthoni gondozásában

Busi Zoltán

Szakmai vezető, EFOP-1.9.4 projekt, Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet

Kulcsszavak: demencia, kihívások, főgondozó, társadalmi kihívások, otthonápolás

A demenciával élő gondozottak száma Magyarországon megközelítőleg 200-250 ezer fő, többségük 65 évnél idősebb. A gondozók főleg családtagok, akik jelentős pszichés és fizikai megterhelésnek vannak kitéve.

A Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet, mint konzorcium vezető három konzorciumi partnerével közösen valósította meg az EFOP-1.9.4-VEKOP-16-2016-00001 azonosító számú „A szociális ágazat módszertani és információs rendszereinek megújítása” európai uniós forrásból megvalósult kiemelt projektet (továbbiakban: kiemelt projekt) az elmúlt években. A projekt megvalósítása során un. „Demencia alprojekt” feladatokat is megvalósítottuk az alábbiak szerint:

1. ábra: Demencia alprojekt elemei, forrás: Projekt zárókiadványa 4.o.

Jelen dokumentumban a „Demenciával élők és családtagjaik életminőségének vizsgálata”¹ című reprezentatív kutatás (továbbiakban: kutatás) egyes eredményeinek bemutatása történik², továbbá az alprojekt eredményein is alapuló európai uniós források hazai tervezését.

A kutatás adatfelvétele Budapest mellett 18 megyében és összesen 97 településen valósult meg összesen 507 kérdőív készült el.

Az adatfelvételben résztvevő demenciával élő gondozott személy társadalmi-demográfiai jellemzői.

	Budapest	Megye székhely	város	>1.000 lakosú község	<1.000 lakosú község	főátlag
a demenciával élő személy neme szerint						
férfi	36	25	30	37	24	32
nő	74	75	70	63	76	68
a demenciával élő személy kora szerint						
átlag (korév)	82,31	81,25	80,89	80,26	83,21	81,26
demenciával élő személy egy vagy többszemélyes háztartásban él						
egyedül él	36	29	29	25	41	30
többszemélyes háztartásban él	64	71	71	75	59	70

2. ábra A demenciával élő személyek megoszlása a mintában

¹ Heim, Sz., Polonyi, G. (2021). Demenciával élők és családtagjaik életminőségének vizsgálata. PSYMA-Hungary Kft. https://szocialisportal.hu/wp-content/uploads/2023/09/28T_Demenciaval-elok-es-csaladtagjaik-életminosegenek-vizsgalata.pdf megtekintve: 2024.11.10

² Az alprojekt többi elemének bemutatása megtalálható a Magyar Gerontológia 15. évfolyam konferencia különszámában <https://ojs.lib.unideb.hu/gerontologia/article/view/13984/12096> megtekintve: 2024.11.10

Elmondható, hogy a demenciával érintett személyek átlagéletkora meghaladja a 81 évet. A demenciával élő személyek 30%-a egyedül él ezzel fokozottabban veszélyeztetett.

A kutatás elsősorban az un. „főgondozó” személyre fókuszált, aki a demenciával élő személy primer családi gondozója. A főgondozó elsődlegesen a gondozott személy gyermeke (gyermeke házastársa) vagy házastársa/élettársa. Az esetek 80 %-ban a gondozási feladatokat nők látják el a férfiak csak 20 %-ban voltak főgondozói státuszban.

a gondozott...	Budapest	Megye székhely	város	>1.000 lakosú község	<1.000 lakosú község	főátlag
házas/élettárs	25	28	23	21	13	23
gyermeke (gyermeke házastársa)	66	67	65	74	77	69
egyéb rokona	8	3	11	5	7	8
válaszhiány	0	1	0	0	2	0
összesen	100	100	100	100	100	100

3. ábra A demenciával élő személy főgondozójának családi státusza a gondozotthoz viszonyítva

A főgondozó átlagéletkora majdnem 60 év, ami számos egyéb társadalmi és munkaerőpiaci, illetve egészségügyi kérdést is felvet. Ezek alapvetően befolyásolhatják életminőségüket.

	Budapest	megye- székhely	város	>1.000 lakosú község	<1.000 lakosú község	főátlag
a gondozó személy neme szerint						
férfi	24	19	22	13	28	20
nő	76	81	78	87	72	80
a gondozó személy életkora szerint						
-50 éves	14	15	25	28	16	21
51-60 éves	32	29	28	33	38	31
61-70 éves	30	33	30	27	31	30
71-xx éves	24	22	17	12	16	18
átlag (korév)	61,89	61,63	58,80	57,28	59,74	59,62
a gondozó személy iskolai végzettsége szerint						
alapfok (érettségi alatt)	14	21	32	57	58	34
középfok	44	45	44	31	36	41
felsőfok	42	34	24	11	6	25
összesen	100	100	100	100	100	100

4. ábra A főgondozók megoszlása a mintában – társadalmi-demográfiai jellemzők szerint

A kutatás során felmérésre került a támogatást nyújtó szolgáltatások iránti igénye 1-5-ig terjedő Likert-skálán.

Tehermentesítő gondozás:

- legyenek elérhető áron átmeneti ellátást nyújtó intézmények, ahol a demens beteget több napon át ellátják, ha például a családi gondozónak el kell utaznia (összes megkérdezett: 4,47)
- legyenek elérhető áron nappali ellátást nyújtó intézmények, ahol napközben foglalkozni tudnak a demens hozzátartozóval, felügyeletet tudnak az intézményben biztosítani (összes megkérdezett: 4,31)
- ha erre szükség van, legalább heti egy alkalommal biztosítsanak elérhető áron személyes felügyelet a gondozott otthonában (összes megkérdezett: 4,26)

Anyagi támogatás:

- a családi gondozó tevékenységét az államnak anyagilag megfelelően kellene honorálnia (összes megkérdezett: 4,55)
- ha a család piaci alapon bíz meg külsős ápolókat, gondozókat, díjazásukhoz adjanak anyagi támogatást (összes megkérdezett: 4,26)

Információs támogatás:

- legyenek olyan demenciatanácsadók, akiket a családi gondozók bármikor megkereshetnek, ha valamilyen kérdésük, problémájuk van (összes megkérdezett: 4,29)

Az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz 2021-2027 (továbbiakban: EFOP+)³ elfogadott dokumentuma a széleskörű társadalmi egyeztetést követően meghatározza az idősödő társadalom kihívásait, a demenciában szenvedők életminőségének javítását célzó intézkedéseket:

- a demenciával élő személyek speciális szállítási szolgáltatásának megszervezése a nappali ellátás igénybevételének segítése céljából, ehhez kapcsolódóan gépjármű beszerzés,
- a segítségre szoruló idős, demens személyeket ellátó házi segítségnyújtás, nappali ellátás hosszított és hétvégi nyitvatartásának támogatása,
- demens tanácsadó hálózat kiépítése.

³Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz elfogadott 92.o
https://archive.palyazat.gov.hu/emberi_eroforras_fejlesztési_operat megtekintve: 2024.11.10

A kiemelt projekt megvalósulása során is visszaigazolást nyert, hogy a demenciával élő személyek és az őket gondozó családtagok továbbá a segítő szakemberek számára a jelenleginél széleskörűbb szolgáltatási paletta kialakítása elengedhetetlen a szükségleteinek kielégítésére és az életminőségük javítására.